במאי קא מיפלגי תנא קמא סבר תלתא קראי כתיבי חד לגופיה דניבעי פתח אהל מועד וחד להכשיר צדדין וחד לפסול צידי צדדין וצפון לא איצטריך קרא ור' אליעזר סבר חד לגופיה דניבעי פתח אהל מועד וחד להכשיר צפון וחד להכשיר צדדין וצידי צדדין לא איצטריך קרא מאי שנא הכא דכתיב פתח אהל מועד ומאי שנא התם דכתיב לפני אהל מועד קמ"ל א] כדרב יהודה אמר שמואל א)דאמר רב יהודה אמר שמואל אשלמים ששחטן קודם שיפתחו דלתות ההיכל פסולין שנאמר 1ושחטו פתח אהל מועד בזמן שהוא פתוח ולא בזמן שהוא נעול איתמר נמי אמר מר עוקבא בר חמא אמר רבי יוסי ברבי חנינא שלמים ששחטן קודם שיפתחו דלתות ההיכל פסולין שנאמר ושחטו פתח אהל מועד בזמן שפתח ההיכל פתוח ולא בזמן שהוא נעול במערבא מתני הכי אמר רב יעקב בר אחא אמר רב אשי שלמים ששחטן קודם שיפתחו דלתות ההיכל פסולים ב] ב)ובמשכן קודם שיעמידו לוים את המשכן ולאחר שיפרקו לוים את המשכן פסולים פשיטא במוגף כנעול דמי וילון מאי א"ר זירא גהוא עצמו אין נעשה אלא כפתח ג] פתוח גובהה מאי ת"ש דתניא ג)ר' יוסי בר' יהודה אומר שני פשפשין היו בבית החליפות וגובהן שמנה כדי להכשיר את העזרה כולה לאכילת קדשי קדשים ולשחיטת קדשים קלים מאי לאו דאיכא קמייהו שמונה לא דגבהו נינהו שמונה מיתיבי ד)דכל השערים שהיו שם גובהן עשרים אמה ורוחבן עשר אמה פשפשין שאני והאיכא צדדין ד] דמעייל להו בקרן זוית אחורי בית הכפורת מאי תא שמע דאמר רמי בר רב יהודה אמר רב לול קטן היה אחורי בית הכפורת גבוה ה] שמונה אמות כדי להכשיר את ו] העזרה לאכילת קדשי קדשים ולשחיטת קדשים קלים ז] והיינו דכתי' 2שנים לפר בר ה)מאי לפר בר אמר רבה בר רב שילא כמאן דאמר כלפי ח] בר ו)א"ר יהודה אמר שמואל אין חייבין משום טומאה אלא על

במאי קמיפלגי. מאי קמרבי ת"ק בחד מהנך קראי דמייתי לפון מק"ו דאתא רבי אליעזר למימר לא תרבייה מיניה דקרא לצפון איצטריך: **דניבעי פתח אהל מועד.** כדאמרי' לקמן שאם אין שם פתח [כגון] קודם שיפתחו הדלתות וקודם שיעמידו הלוים את המשכן ולאחר שפירקוהו לא היה שוחט: **וחד להכשיר לדדין.** כל רוחב העזרה דלא תימא כנגד הפתח דוקא להכי הדר כתב לפני ולא כתיב פתח וכל האויר בכלל לפני דלא כתיב כנגד: **וחד לפסול לידי לדדין.** כגון לשכות ואפילו תוכן קדש פסולות לשחיטה כדלקמן ז) דלא תימא מדפתח לאו דוקא לפני נמי לאו דוקא אלא שיהא אהל ט] נטוי להכי הדר כתיב לפני למימרא דדוקא הוא ולא לשכות: **לפון** י] **לא איצטריך קרא.** דמק"ו קאתי: **וחד להכשיר לפון.** דק"ו מעוטי ממעיט ליה לאידך גיסא וק"ו דרבנן לא דריש דאיכא למימר להאי יא] קבע לפון ולהאי שאר רוחות דמאי קדושתיה דלפון מדרום אלא דקביעת מקום בעלמא הוא: **ולידי לדדין.** לפסול לא איצטריך קרא (א) אחרינא: **לפני.** כתיב בקרא קמא: **בזמן שהוא פתוח.** לשון פתח אינו אלא החלל והפותח והנועל קרוי דלת: **מוגף.** סגור ולא נעול כמו הגפת דלתות (ערכין דף יא:): **וילון.** פרוש יב] כנגד הפתח מי הוי כנעול או לא: **הוא עצמו.** וילון עצמו אינו חשוב אלא כפתח פתוח ח) דלצניעותא בעלמא עביד: **גובהה.** כגון תל או עץ מוטל כנגד הפתח מפסיק בין פתח לשחיטה [והפתח פתוח מאי]: **שני פשפשין היו בבית החליפות.** (עודף) שהאולם עודף על רוחב ההיכל לצפון ולדרום ט"ו אמה לכל צד וארכו יג] למזרח מן המערב אינו אלא י"א אמות ובכותל המערבי יד] של אותו עודף היו חלונות לגנוז סכינין מבחוץ ולכן קרוי החצר כנגדו עד כותל מערבי של העזרה בית החליפות ובאותן שני כתלים היו שני פתחים קטנים והכי נמי תניא לה בתוספתא ט) בהדיא ר' יוסי בר' יהודה אומר שני פשפשין היו בבית החליפות ופתוחין למערב. וקסבר אולם נמי קרוי אהל מועד: **להכשיר את כל העזרה.** את כל שאר העזרה שאינו בכלל לפני אהל מועד על ידי פתח ראשון והוו לידי לדדין כגון מכנגד (זויות) כותל האולם ולמערב בלפון ובדרום לבית טו] החליפות ובית החליפות עצמו ואלו שני פשפשין מכשירין כל בית החליפות לארכו ולרחבו דקרינן טז] מהשתא לפני. ולקמן פריך הא איכא לדדין: **לאכילת קדשי קדשים.** קס"ד השתא דלאכילה נמי בעיא יז] פנים ולקמן [נו.] אמרינן שמי מכאן אכילה: ה"ג יח] **מאי לאו דאיכא קמייהו גובהה שמנה.** שהיה כנגדן תל גבוה שמנה וש"מ גובהה לא פסיל: **לא דגביהי אינהו שמנה.** גובהן של פתחים ח' אמות: **פשפשין שאני.** שהן פתחים קטנים ואין משמשין כניסה ויציאה אלא לאכשורי יט] בשמא בעלמא: **והא איכא לדדין.** היינו אויר שבין כותל אולם לכותל העזרה לדרום ולצפון דהוו להו אחורי אותם פתחים ולא הוו לפני כ]: **דפתח להו בקרן זוית.** של אולם מקצת הפתח פונה לצפון ומקצתו למערב וכן בדרום: **אחורי בית הכפרת.** י) אחת עשרה אמה היה אויר כא] עד חומת העזרה למערב כזה:

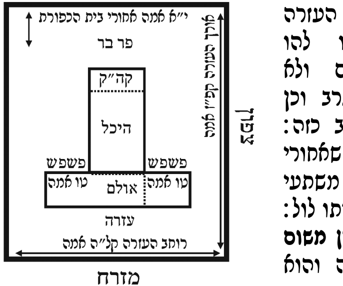

מאי. במאי מתכשר לשחיטה דקאמר כל העזרה כשרה: **לול.** כמין חלון פתוח מן התא שאחורי בית הכפרת לאויר העזרה כב]: **והיינו דכתיב שנים לפר בר.** (בספר עזרא) (ד"ה א כו) משתעי במספר השומרים שהעמידו במקדש לכל הפתחין וקאמר שני שומרים העמידו לבר כג] והיינו לאותו לול: **כמאן דאמר כלפי לבר גרסינן.** כלפי חוץ אחורי כל כותלי ההיכל וקדשי כד] קדשים: **אין חייבין משום טומאה.** הנכנס טמא להר הבית אינו חייב אלא אם כן נכנס לתוך היקף חלל העזרה והוא

היה

שלמים ששחטן קודם פתיחת ההיכל. מפורש בפ"ק דעירובין (דף ב.) ובפ' התכלת (מנחות דף מט:) כ): **הוא עצמו אין נעשה אלא כפתח** כה] **פתוח.** שהוילון משמשת כו] עשוי לצניעות בעלמא שלא יסתכלו בהיכל בשעת שחיטה דאי משום לאחר שחיטה הרי יכולין לסגור הדלתות: **גובהה מאי.** תימה אי גובהה חשיב הפסק א"כ כנגד המזבח יפסל שמפסיק כז] ואין לומר משום דרואה פתח מלמעלה למזבח דהא סלקא דעתך השתא דגובהה שמנה מפסיק דליכא למימר משום דגובהה שמנה היה סותם כל הפתח דהא סבור שהיה הפתח גובה עשרים אמה כדפריך בסמוך וצ"ע דביומא פ"ק (דף טז:) כח] גבי כהן השורף פרה שהיה כותל מזרחי נמוך שיוכל לראות פתח אהל מועד וקאמר התם דדרך פלגא אמתא עילאה היה יכול לראות ושמא היינו דוקא הזאה שהיתה מעומד אבל שחיטה היתה כט] מיושב ואכתי תיקשי מכנגד המזבח אמאי כשר לשחוט כדאמר כל העזרה כולה כשרה לשחיטה: **שני פשפשין היו בבית החליפות.** במסכת מדות [דף לז.] ל] דאולם עודף עליו חמש עשרה אמה מן הצפון וחמש עשרה אמה מן הדרום והוא היה נקרא בית החליפות והיו לו שני פשפשין להכשיר את כל העזרה דאותו חצר עד כותל מערבי קרוי עזרה ולא כמו שפי' בקונטרס שהכל קרוי בית החליפות עד כותל מערבי ובפרק הניזקין (גיטין נד:) גבי כהן גדול ביוה"כ דקאמר דחזיניה בפשפש ופירש בקונטרס דשני לא] פשפשין היו באותם החליפות ותימה גדול פירושו דדרך פשפשין לא היה יכול לראות כלל לב] ופי' רבינו ריב"א דחזיני' דרך פשפש שיעשו פשפשין לראות אם פיגל ואם לאו וגם זה קשה דלעיל פרק כל הפסולין (דף לג.) פריך וניעביד פשפש לג] הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל ומפרש ה"ר יעקב מאורלינ"ש דההוא פשפש היינו דרך הלול שאחורי בית הכפרת שירצה משם דרך לד] בית קדש הקדשים ובהיכל יכול לראות דרך פתח הגדול לאולם: **שנים לפר** לה]. גבי שומרין מייתי להאי קרא בפ"ק דתמיד (דף כז.). תימה לי אחורי הכפרת היאך יכול לשחוט הא אינו יכול לראות שם פתח אהל מועד דרך חלון לו] דלפר בר דהא איכא שני פרכות בין היכל ובין קדשי הקדשים ובפרכת לא היה שום פתח אלא אחת פרופה מן הדרום ואחת מן הצפון ויש לומר דהלול קרי פתח ורואה בו קדשי קדשים דלא גרע מאהל מועד כמו אחורי בית החליפות שהיו פשפשין וקרויין פתח וע"י כן כשר לשחוט עד כותל מערבי לפי שרואה בהן האולם שקרוי אהל מועד למאן דאמר ל) קדושת היכל ואולם חדא מילתא לז] ולא נ"ל דבשלמא שני פשפשין דבית החליפות הוו שני פתחים קטנים ומשמשין כניסה ויציאה ומיקרו פתח אבל לח] לפר בר חלון קטן ולא פתח מקרי ובסוף התערובות (לקמן פג:) קרי ליה דרך משופש ולא מיקרי ביאה דרך שם ואי הוה נקב בפתחו של היכל לא היה יכול לשחוט אם היה הפתח נעול על סמך אותו נקב קטן. ברו"ך:

נח א ב ג מיי' פרק ה מהלכות מעה"ק הלכה ה:
נט ד מיי' פ"ה מהלכות בית הבחירה הלכה ה:

מוסף רש"י

שלמים ששחטן. שחרית קודם פתיחת דלתות ההיכל פסולין (ערובין ב.) **בבית החליפות.** שהיו בהן כ"ד חלונות חלון לכל משמר, ששם גונזים סכינים של קודש, וסכין קרוי חילוף בלשון ערבי (יומא לז.) **שני פשפשין.** פשפש פתח קטן שהיה בבית החליפות פתוח להיכל מג] ושנים היו אחד בצפון ואחד בדרום כדי להכשיר את כל העזרה לשחיטת קדשים קלים שנהיה קורין בכל הרוחות ושחטו פתח אוהל מועד וגם לול קטן היה פתוח לבית הכפורת (גיטין נד:): **לול.** ארובה שבעלייה היורדת לבית קרי לול (פסחים כו.):

שיטה מקובצת

וחד לפסול צידי צדדין. פ"ה דס"ד דמדפתח אהל מועד לאו דוקא כו' עד לפני טל] [ונראה דאצטריך לפני] אהל מועד לומר דלידי לדדין דהיינו בית החליפות פסולים אם לא היו להם פשפשין דאם לאו קרא דהכא הייתי אומר דהוא כשר אפילו בלא פשפשין, לכך צריך קרא לפסול לידי לדדין, ולכך קאמר בסמוך דצריך פשפשין להכשיר לידי לדדין דהיינו בית החליפות. דאין [לומר] דלידי לדדין דהכא דפסלינן להו לאו היינו בית החליפות אלא לשכות [ד]א"כ למה לי קרא להכי תיפוק ליה משום דאמרינן בשמעתין (דף נו.) דלשכות לא קדישי, אבל לידי (כאן יש הגהה בגליון הכת"י ונראה דשייכא הכא) [לידי לדדין קרוי לכל מה שכנגד כותל (פתח) בית המקדש מב' רוחותיו, ולדדין נקרא כל מה שאינו כנגד חלל הפתח דהיינו כל רוחב החצר כו'] (ע"כ הגהה) היינו כל מה שאינו כנגד הפתח דהיינו כל רוחב החצר שלפני אהל מועד למזרח. והא דפריך לקמן והא איכא לדדין גבי בית החליפות אין הפירוש כי הכא דהא הכא מכשירינן בלדדין בלא פתח דקרן זוית משום [דמיקרי] לפני אהל מועד, אלא הוי פי' דלקמן כמו לידי לדדין דפסיל הכא אם לא יהיה בו פשפש ולכך מצריך לקמן לפתוח בקרן זוית, והא דקרי ליה לדדין היינו משום דפי' תחילה אחורי הבליטה של עדיפת אולם על ההיכל דהיו שם פשפשין להכשיר העזרה, ולהכי בעי על לידי בליטה והא איכא לדדין אויר שבין כותל האולם לכותל העזרה לדרום ולצפון שהעזרה עודפת על האולם לדרום ולצפון דהוו להו אחורי אותם פתחים ולא הוי לפני [אהל מועד], ומשני דפתח בקרן זוית של אולם מקצת הפתח פונה לצפון ומקצתו למערב דהיינו בית החליפות למערב וכן לדרום מקצת פונה למערב ומקצת לדרום (תוס' אחרות): **ולא בזמן שהוא נעול.** וא"ת תיפוק ליה דנשחטו קודם התמיד של שחר ואמרינן (פסחים נח:) מנין שלא יהא דבר קודם תמיד של שחר ת"ל העולה [עולה ראשונה]. וי"ל דהיינו למצוה אבל פסול ליכא מ] **הוא עצמו כו'.** פי' הוילון אינו נעשה אלא כפתח פתוח, כפתח בכ"ף, כך פי' הקונטרס הוא עצמו דינו כפתח פתוח. ותימה דמנין לו זה הלא על זה היה שואל [ועוד דהל"ל הרי הוא כפתח פתוח] מא] לכן נ"ל (דה"פ) [דה"ג] אינו נעשה אלא בפתח בבית כלומר עיקר הוילון לצורך פתיחת הפתח נתקן להיות שם בשעת שחיטה לצניעות משום דאז הפתח צריך להיות פתוח, דאילו לאחר שחיטה אינה צריכה לוילון דנגפו הדלתות (מתו' מהר"פ זצ"ל): **גובהה מאי.** תימה כיון דמכשירינן כל העזרה א"כ גם מזרחו של המזבח כשר, ואמאי והלא מפסיק גובהו של מזבח בין שחיטה לפתח. ואמר מורי דודאי גובהו של מזבח אינו מפסיק כיון דלצורך קרבנות הוא (לשון מהר"פ): **תוד"ה שני פשפשין כו'** (בסה"ד) ובהיכל יכול לראות דרך פתח הגדול לעולם. כצ"ל, ונ"ב וז"ל תוס' אחרות, ובהיכל יכול לראות עד הפתח ומאי טעמא פריך התם כהן גדול ביוה"כ יוכיח [ו]לא פריך מפר כהן ופר העלם של ציבור אע"פ שהיו פורשין בשעת מתנות (כדאיתא בפ' בית הבדים דבבית קדשי קדשים ע"כ) מב] (ב"ש):

א) עירובין ב. יומא סב:, ב) [עי' תו' מנחות לה. ד"ה מר אמר], ג) [לקמן נו.], ד) (מנחות לה) יומא טז. מדות פ"ב מ"ג ע"ש, ה) תמיד כז., ו) ירושלמי מע"ש פ"ג ה"ד, ז) נו., ח) עי' לקמן קז:, ט) רפ"ז, י) מדות פ"ה מ"א, כ) ד"ה שלמים, ל) [לעיל.]:

תורה אור השלם

1. וְסָמַךְ יָדוֹ עַל רֹאשׁ קָרְבָּנוֹ וּשְׁחָטוֹ פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד וְזָרְקוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֲנִים אֶת הַדָּם עַל הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב: ויקרא ג, ב
2. לַפַּרְבָּר לַמַּעֲרָב אַרְבָּעָה לַמְסִלָּה שְׁנַיִם לַפַּרְבָּר: דה"א כו, יח

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ולידי לדדין וכו' אחרינא דלפני דכתיב בקרא קמא משמע צדדין ולא צידי צדדין [והד"א וכ"ה ש"מ וצ"ק]:

שינויי נוסחאות

א] בכ"ש ובכי"ב וג' מחקו תיבת קמ"ל. וכ"ה בכי"ל. [ובש"מ תיקן דל"ל מילתא אגב אורחא קמ"ל. וצ"ב]: ב] נ"א פסולים שנא' ושחטו פתח אהל מועד בזמן שפתוח ולא בזמן שהוא נעול תניא נמי הכי שלמים ששחטן קודם שיפתחו דלתות היכל פסולים שנאמר ושחטו פתח אהל מועד בזמן שפתוח ולא בזמן שהוא נעול וכן במשכן עד שלא העמידו הלוים את המשכן ולאחר וכו' (*ש"מ): ג] נ"א לפתח (כי"צ). ובכי"ג הגיה בפתח. וכהר"פ שהובא בש"מ, ועי' אות כה: ד] צדדין אמר רב אדא בר אהבה דפתח [בכי"ל דעביד] ליה בקרן זוית (ש"מ וכי"צ): ה] תיבות גבוה שמונה אמות נמחק (*ש"מ ב"ש רש"ש וע"ש): ו] את כל העזרה (*ש"מ): ז] בש"מ נוסף ושנים היו: ח] נ"א אפייה לבר (כי"צ). וברש"י כתב ה"ג כלפי לבר, ועפ"ז כנר' מגיה הש"מ בגמ' לבר: ט] אהל מועד נטוי (*ש"מ): י] וצפון (*ש"מ): יא] נ"ל דהא דקבע להאי צפון ולהאי שאר רוחות משום קדושתיה דצפון מדרום ולאו דקביעות מקום בעלמא הוא (צ"ק ודא"ט). ובח"ג גריס כלפנינו עש"ב: יב] בכי"פ פרוכת: יג] וארכו מן המזרח למערב אינו (*ש"מ): יד] נ"א המזרחי (גליון). ולא נמצא נוס' זה בשום כת"י ודפו"י שלפנינו ולא במפרשים או בדק"ס, וצ"ב. טו] נ"ל לצד בית החליפות (כתה"י, שמכ"י וב"ש). בב"ש מגיה בכל הסוגיא בגמ' רש"י ותוס' חלפות במקום חליפות: טז] דקרינן ביה מהשתא (*ש"מ): יז] בעינן לפני ולקמן (כתה"י וש"מ). וברש"ש מגיה בעי' פתח: יח] ובגמ' לפנינו כבר תוקן כעין גירסת רש"י. ועי' דק"ס שהביא נוסחא המשוללת ופירשה, ועע"ש מה שהקשה על נוסחת רש"י: יט] לאכשורי בשלמים בעלמא (כי"י וש"מ), [ובגל' כי"י נ"א בשמא]. נ"א בשם פתחין בעלמא (כי"פ): כ] לפני שום פתח והיכי קתני להכשיר כל העזרה (ש"מ): כא] אויר מחומת היכל עד (ש"מ): כב] נלנ"ל לאויר קדש הקדשים וכמ"ש רש"י בגיטין נד ע"ב וכמ"ש בזבח תודה (זבחי אפרים): כג] נ"ל לפר בר (*ש"מ): כד] וקדש הקדשים (*ש"מ): כה] נ"ל בפתח (שמכ"י, ד"ו רפ"ט וש"ח). ועי' ח"נ. ולעיל אות ג: כו] תיבת משמשת נמחק (ש"מ). נ"א שהוילון אינו משמש רק עשוי (צ"ק): כז] שמפסיק ומדמכשרינן כל העזרה א"כ גם מזרחו של מזבח כשר ואמאי. ואין כו' (ש"מ ומ"כ). [ונר' שהוא תוספת פירוש, ולכא' מסוף דברי התוס' שכתבו כדאמר כל העזרה וכו' משמע דל"ג כן הכא: כח] נ"ל אמרינן גבי (ש"מ). וגי' נ"ק והא דאמרינן ביומא פ"ק כו': כט] נ"ל שהיתה מיושב אכתי (צ"ק): ל] נ"ל אמרינן דאולם (ש"מ): לא] נ"ל בשני פשפשין שהיו בבית החליפות (ב"ש וש"מ): לב] נ"ל בהיכל (ש"מ): לג] נ"ל ומשני הכל (ש"מ): לד] תיבת דרך נמחק (ש"מ): לה] נ"ל לפר בר (ד"ו וצ"ק): לו] נ"ל הלול (שמב"י): לז] נ"א הגהה ולא נ"ל כו' (גליון): לח] אבל פר בר כל"ל (ש"מ): לט] ניכר כאן חסרון תיבות שדילגו מתיבת לפני עד תיבת לפני שאחריה, וכמו שתוקן בסוגריים. ועכ"פ תוכן הדברים נראה שבאו לחלוק על פירש"י דפירש לידי לדדין דהכא לידי לדדים הם לידי לדדים היינו בית החליפות: מ] עיין תוס' עירובין דף ב ע"ב ד"ה שלמים, מה שתירצו עוד בזה (גליון): מא] התיבות המוקפות כתובות על גליון הכתב יד והם הגהה מבעל השיטה מקובצת. ובשאר כתה"י המקבילים ליתא: מב] הסוגריים בכתב יד: מג] משמע שהפשפשים היו בכתלי ההיכל, ולא בכתלי בית החליפות כדפירש"י הכא. ועי' זבח תודה דרש"י הכא חזר בו מפירושו בגיטין ע"ש: